AFSCHRIFT

Ontwerp Rioleerings-Onteigenings-Pranatan.

Artikel 1. Onder rioleeringswerken worden in deze verordening verstaan, die werken tot afvoer van regen-, afval- en bedrijfwater, welke behooren tot het algemeen rioleeringsplan van de hoofdplaats Jogjakarta en welke door of namens het Zelfbestuur zijn of zullen worden aangelegd, zoowel in het belang van alle, als in dat van een of meer perceelen.-

Artikel 2. Rechthebbenden op bebouwde en onbebouwde perceelen ter hoofdplaats Jogjakarta zijn verplicht, wanneer tot het maken van ontwerpen voor het aanleggen, onderhouden of verbeteren van rioleeringswerken, gravingen, opmetingen of het stellen van teekens, dan wel andere werkzaamheden op hunnen grond noodig worden geacht, dit te gedoogen, mits hen ten minste twee maal vierentwintig uren van tevoren, door of namens het Zelfbestuur, van het voornemen hiertoe schriftelijk werd kennis gegeven.-

Artikel 3. 1. Wanneer tot het voorbereiden, uitvoeren of onderhouden van rioleeringswerken gewas moet worden verwijderd of gesnoeid, omheiningen moeten worden doorgebroken of verplaatst dan wel andere hindernissen moeten worden opgeruimd, moeten de rechthebbenden op den grond, de bebouwingen of de beplantingen, dit toelaten op de zelfde voorwaarde, als in artikle 2 gesteld.-

2. Wanneer bij uitvoering of onderhoud van rioleeringswerken onverwijlde voorziening noodig is, kan van de in artikel 2 gestelde voorwaarde worden afgeweken, mits onder overlegging van een door of namens het Zelfbestuur afgegeven schriftelijke verklaring.-

Artikel 4. Wanneer tot de uitvoering der werkzaamheden genoemd in de artikel 2 en 3, grondspecie en bouwstoffen op iemands grond moeten worden gestapeld of, desgevorderd in vervoermiddelen daarover moeten worden vervoerd, moeten de rechthebbenden op dien grond dit gedoogen, doch, tenzij door of namens het Zelfbestuur aan deb gebruiker de verklaring wordt overgelegd, dat onverwijlde voorziening noodig is, onder de zelfde voorwaarde als in artikel 2 is gesteld.-

Artikel 5. De rechthebbenden op de in artiklel 2 genoemde perceelen moeten dulden, dat tijdelijke of permanente rioleeringswerken, alsmede wat tot instandhouding daarvan vereischt wordt, zich op hun perceel bevinden, zoo boven als onder den grond.-

Artikel 6.

Artikel 6. 1. Behoudens voorafgaande vergunning van den Rijksbestuurder is het verboden, binnen een door of namens het Zelfbestuur aangegeven strook, ter plaatse waar zich de rioleeringswerken bevinden, gebouwen op te richten, boomen of struiken te planten, of handelingen te verrichten, die naar het oordeel van de met het toezicht op de naleving der bepalingen dezer verordening belaste personen schade of hinder kunnen veroorzaken aan die werken, dan wel het onderhoud daarvan of het toezicht daarop belemmeren.-

2. Het is verboden, de door of namens het Zelfbestuur geplaatste merkteekens dan wel rioleeringswerken te beschadigen, te verplaatsen of te verwijderen.-

Artikel 7. De schade, welke uit de toepassing der bepalingen dezer verordening mocht voortvloeien, wordt zoo mogelijk hersteld of, voorzoover de aanspraak op schadevergoeding niet door bestaande verplichtingen is uitgesloten, voorloopig en behoudens het recht van belanghebbenden, om bij den Rijksbestuurder in beroep te komen, begroot door een, door den Rijksbestuurder in overleg met den Gouverneur van Jogjakarta te benoemen commissie.-

Artikel 8. De in artikel 7 bedoelde schadebegrooting geschiedt na belanghebbenden te hebben gehoord en met inachtneming der door den Rijksbestuurder te geven regelen.-

Artikel.9. De rechthebbenden op de in artikel 2 genoemde perceelen zullen de door of namens het Zelfbestuur gezonden personen. belast met de in deze verordening bedoelde werkzaamheden ten behoeve van de rioleering steeds vrijen toegang verleenen tot hunne perceelen en hen geenerlei hinderpalen in den weg leggen, bij de rechtmatige uitoefening hunner bediening.-

Artikel 10. Niet-nakoming der in deze verordening opgelegde verplichtingen, dan wel handelen in strijd met de voorschriften dezer verordening, alswel gestelde voorwaarden en eischen wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste acht dagen of een geldboete van ten hoogste een honderd gulden.-

Artikel 11. Hetgeen in strijd met de bepalingen, voorschriften, bevelen, eischen en voorwaarden, als bedoeld in artikel 10, werd gebouwd, geplant of daar gesteld, moet door den overtreder, op eerste aanzegging door of namens het Zelfbestuur, binnen den tijd van veertien dagen worden verwijderd, bij niet voldoening waaraan, de Rijksbestuurder gerechtigd zal zijn, op kosten van den overtreder, de verwijdering te doen bewerkstelligen.-

Artikel 12.- Met de opsporing van overtredingen als bedoeld in artikel 10 zijn, behalve de ambtenaren en beambten van politie, belast, de in artikel 6 aangeduide, nader door den Rijksbestuurder aan te wijzen personen.-

Algemeene be

Nota van Toelichting

op de

Rioleerings-Onteigenings-Verordening.

Algemeene beschouwingen.

Wanneer het Zelfbestuur wil overgaan tot het aanleggen van een rioleering ter hoofdplaats Jogjakarta, is het uiteraard gewenscht dat de daaruit voortvloeiende consequenties met name de noodzakelijke aantasting van verkregen rechten, onder oogen worden gezien.-

Ten behoeve van die rioleering toch, zal het noodig zijn, dat de personen met de voorbereiding en uitvoering der werkzaamheden belast, zich begeven op de perceelen der ingezetenen, aldaar gravingen en andere bezigheden verrichten en, is het werk gereed, in den grond achterlaten een samenstel van buizen.-

Dan is de grond niet meer gelijk hij was, er is iets in, doch bovenal-figuurlijk gesproken- er is iets op den grond gelegd, een verplichting, om dat samenstel van buizen te dulden en hiermede in zooverre rekening te houden, dat van stonde af aan op of in dien grond niet meer vrij gebouwd of geplant mag worden.-

In sommige gevallen zal niet noodig zijn, dat de grond, of het volle recht daarop, den rechthebbende wordt ontnomen, doch meestal zal deze laatste slechts een gedeelte van zijn recht, of bevoegdheden wortelende in dat recht, moeten afstaan.-

Men kan dan ook naar mijn meening zeggen, dat ten behoeve van de rioleering moet worden onteigend.-

Is nu onteigening toegelaten ?

a) Ten aanzien van Zelfbestuursonderhoorigen

b) Ten aanzien van Gouvernements.

Ad a) "Een zoodanige beschikking over grond en water ten algemeenen nutte als elders kan voortvloeien uit het beschikkingsrecht,is hier ongetwijfeld in handen van den Vorst". Aldus van Vollenhoven op blz.689 van zijn Adatrecht van Nederlandsch-Indië, besprekende den rechtskring Vorstenlanden.-

Daarmede in overeenstemming zijn dan ook de pranatans in de Rijksbladen Djokjakarta (waarom deze afwijkende spelling ?) 1923 No.14 en Pakoe-Alaman 1923 No.4 ten aanzien van Inlandsche bezits- en gebruiksrechten op den grond.-

Voorzooverre algeheele onteigening moet plaats hebben, kunnen deze pranatans derhalve worden toegepast.-

Voorzooverre betreft gedeeltelijke onteigening van rechten, is het gewenscht een aparte pranatan in het leven te roepen; desnoods om het recht van het Zelfbestuur boven twijfel te stellen, doch meer nog om belanghebbenden een overzicht te geven, hoe en op welke wijze het Zelfbestuur dat recht uitoefenen , waarvan een belangrijk onderdeel is, de belofte van vergoeding of herstelling van te lijden of geleden schade.-

Het

Het is dus mogelijk en urgent, een Rioleerings-Onteigenings-Pranatan af-te kondigen.-

Ad.b). Pranatans zijn niet toepasselijk op Gouvernementsonderhoorigen, zoodat voor deze categorie van personen een andere oplossing moet worden gevonden.-

Kan men in vele gevallen zijn toevlucht nemen tot een concordante keur, in de onderhavige aangelegenheid is dit niet mogelijk, omdat deze materie niet door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur mag worden geregeld; men zie art.133 W.o.d.S., vroeger art.77 R.R. op grond waarvan de Onteigenings-Verordening in Stbl.1920 No.574 verscheen.-

Deze laatste verordening nu, beheerscht de onteigening en kent terzake geen regelingsbevoegdheid toe aan het Hoofd van Gewestelijk Bestuur.-

Maar ook die verordening zelve kan ons niet helpen, zij kent slechts, gelijk uit art.1 blijkt, onteigening ten algemeenen nutte in het publiek belang van Nederlandsch-Indië of van eenig daartoe behoorend zelfstandig gebiedsdeel.-

Onder zelfstandig gebiedsdeel vallen niet de Zelfbesturende rijken; men zie Dr.Beck, Commentaar op de Indische Onteigeningsverordening (1925) blz.27 en Kleintjes (1923) blz.47.- De oude Onteigeningsordonnantie in Stbl.1864 No.6 kende onteigening ten algemeenen nutte in het publiek belang, "van den Staat, van een gewest, van een afdeeling van een regentschap, van een district of van eene gemeente". In de nieuwe regeling werd een verzamelnaam gekozen welke juister de bedoeling weergeeft, zonder dat blijkt, dat men de zelfbestuursgebieden heeft willen invoegen.-

Is dit juist, dan kan onteigening ten aanzien van personen, op wie het Gouvernementsrecht toepasselijk is, ten behoeve van het Zelfbestuur niet plaats hebben en zou het, teneinde dit te kunnen bewerkstelligen een eerste vereischte zijn, dat art.1 van de Onteigeningsverordening worde aangevuld, terwijl in verband daarmede en als gevolg daarvan, wellicht ook andere artikelen een wijziging zullen moeten ondergaan. Een soortgelijke voorziening ten behoeve van de Zelfbesturen vindt men in Staatsblad 1921 No.676, waarbij op onwettige occupatie door niet-inlanders van domeingrond van een Zelfbestuur straf werd gesteld.-

Nu kent de Onteigeningsverordening speciale regelen: onteigening in het belang der Volkshuisvesting (titel LV-) welke voor ons doel zeer geëigend zouden zijn; evenwel de daar geopende mogelijkheden slaan uitsluitend op gemeenten(of Vereenigingen of stichtingen uitsluitend in het belang van verbetering der Volkshuisvesting).-

En hier komen wij weder voor de Vorstenlanden op een leemte, welke noodig dient te worden aangevuld.-

De grootste centra van bewoning in Indië tot stadsgemeenten gevormd.-

De

De moeilijkheden welke inhaerent zijn aan een dicht op elkaar wenen van veel menschen, doen zich uiteraard daar het veelvuldigst voor.-

Doch er zijn nog andere plaatsen, welke men niet tot stadsgemeenten heeft in aanmerking zouden komen.-

Blijven wij ons beperken tot de Vorstenlanden, dan behoeven wij slechts te noemen Solo en Jogja. Dat kan nu wel niet anders, maar zeker is, dat in die plaatsen de zelfde behoefte aan voorzieningen wordt gevoeld.-

Een lapmiddel in de practijk, is het onderbrengen in keuren en reglementen van politie van diverse voorschriften, welke daarin niet thuishooren; een middel dat maar opgaat, totdat voor den rechter, met een beroep op zijn toetsingrecht, de onwettigheid wordt geponeerd.-

Deze aangelegenheid eischt dringend voorziening.-

Moge in het algemeen al de juistheid worden ingezien van het onthouden van eenige bevoegdheden aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur, welke wel aan de gemeenteraden werden gegeven, voor de Vorstenlanden zal men die bij uitzondering moeten toekennen, om te voorkomen, dat steeds weer zich moeilijkheden voordoen, ten nadeele van de bovengenoemde complexen van samenwoning, met name ten aanzien van de hygienische toestanden aldaar. Men regele het toezicht op de uitoefening dezer bevoegdheden zoo, dat voldoende zekerheid besta, voor een juiste hanteering.-

Moet, nu dus deze materie voorshands slechts te regelen is voor de Zelfbestuursonderhoorigen en men de Gouvernementsonderhoorigen niet gelijktijdig de zelfde verplichtingen kan opleggen, deze aangelegenheid maar blijven rusten, tot tijd en wijle men ook dwingend en eischend kan optreden tegen laatstgenoemde categorie van personen ?

Ik zie de noodzakelijkheid hiervan niet in.-

Gelijkheid van recht over de geheele linie heeft tot nu toe niet bestaan en zal ook wel niet vandaag of morgen tot stand komen.-

Bovendien ook zonder de hierna te bespreken pranatan bestaat reeds een bevoegdheid van het Zelfbestuur, welke ten opzichte van de Gouvernementsonderhoorigen niet kan worden toegepast; geen nieuwe bevoegdheden worden toegekend, hoogstens boven twijfel gesteld doch daartegenover begrenzingen aangebracht aan de uitoefening daarvan op dit speciale punt.-

Ik kan derhalve niet inzien, dat de Zelfbestuursonderhoorigen door deze pranatan in een minder gunstige positie geraken.-

Dit zoo zijnde, wordt dan ook in overweging gegeven, met den meesten spoed stappen te doen teneinde ten aanzien van de Gouvernementsonderhoorigen de materie geregeld te kunnen krijgen, terwijl inmiddels voor de Zelfbestuursonderhoorigen ware

af

Artikelsgewij

af te kondigen de hierbij gaande:
"Rioleerings-Onteigenings-Verordening"
tot de bespreking waarvan thans wordt overgegaan.-

Artikelsgewijze toelichting.

Artikel 1.

Teneinde het steeds weer omschrijven der werken te voorkomen, lijkt het gewenscht in het eerste artikel reeds dadelijk een globale definitie te geven wat onder rioleeringswerken moet worden verstaan, in deze verordening.-

Dat zijn dus de door het Zelfbestuur aangelegde of aan te leggen werken tot afvoer van regen-, afval- en bedrijfswater. Nu zijn lang niet alle werken voor afvoer van regenwater enz. rioleeringswerken, vandaar de toevoeging; welke behooren tot het algemeen rioleeringsplan van de hoofdplaats Jogjakarta.-

Het laatste gedeelte van het artikel stelt boven twijfel, dat tot de algemeene werken ook moeten worden gerekend die, welke slechts van nut zijn voor een perceel,bv. de vertakking van een riool ten behoeve van een huurperceel.-

Artikel 2.-

Dit artikel geeft aan de met de voorbereiding der rioleering belaste personen de bevoegdheid, werkzaamheden te verrichten op zoowel bebouwde als onbebouwde perceelen, voor het maken van ontwerpen.-

Het is noodig, deze bevoegdheid apart toe te kennen, want in strikte zin kan men deze werkzaamheden niet rangschikken onder die ter voorbereiding der rioleering, ten rechte zijn zij slechts een voorbereiding tot een rioleeringsontwerp.

Omdat het niet zeker is, dat het nog te maken ontwerp ook later zal worden uitgevoerd, leek het niet gewenscht, te groote bevoegdheden aan bovengenoemde personen toe te kennen, als daar zijn snoeien van gewas of doorbreken van omheiningen. Achtte Ir. Moens een uitgebreider bevoegdheid noodzakelijk, Ir.Riis daarentegen kon zich met het ontworpen artikel vereenigen.-

Teneinde te voorkomen, dat onder het voorwendsel van door of namens het Zelfbestuur te zijn gezonden, een ieder toegang zou moeten worden verleend, werd opgenomen de voorwaarde van schriftelijke kennisgeving en wel tweemaal vierentwintig uur van te voren, Deze schriftelijke kennisgeving kan bij afwezigheid.der bewoners worden achtergelaten.-

Artikel 3.

In dit artikel worden gewichtige bevoegdheden aan voorbereiders en uitvoerders der werkzaamheden toegekend. Het is een noodzakelijk vooschrift, om den voortgang van het werk mogelijk te maken.-

Op tweeerlei wijze wordt een al te rigoreuze toepassing dezer bepaling voorkomen.-

Ten eerste door de controleerbaarheid der noodzakelijkheid, immers in dit stadium bestaat er een ontwerp, dat kan worden geraadpleegd.-

Ten

Ten tweede moet de schade worden hersteld of vergoed, waardoor vanzelf grooter voorzichtigheid zal worden betracht.-

Kan over het algemeen steeds van tevoren het werk der volgende dagen worden overzien zoodat zonder eenig bezwaar de aanzegging aan rechthebbenden tijdig kan geschieden, het kan gebeuren, bij onderhoud en uitvoeringswerkzaamheden, dat plotseling moet worden ingegrepen. Derhalve moet het in die gevallen mogelijk zijn, dat van den hoofdregel wordt afgeweken,- vandaar lid 2.-

Artikel 4.

Uitvoerige toelichting hierop, lijkt niet noodig.-

Artikel 5.

Is in het vorig artikel de duldplicht opgelegd ten aanzien van werkzaamheden, dit artikel behandelt de verplichting de al of niet permanente aanwezigheid van werken te gedoogen. Het gevolg van de aanwezigheid dier rioleeringswerken wordt behandeld in het volgende artikel.-

Artikel 6.

Hieruit blijkt, dat de bevoegdheden van rechthebbenden ten aanzien van aangewezen strooken voor den vervolge zijn beperkt. Het leek gewenscht de mogelijkheid te openen, om met vergunning van den Rijksbestuurder van het bepaalde af te wijken. Immers bij het verleenen der vergunning kunnen speciale eischen of voorwaarden worden gesteld.-

In lid 2 tenslotte een verbod tot beschadigen, verplaatsen of verwijderen van merkteekens of werken.-

Artikel 7.

Uiteraard moet gezorgd worden, dat personen geen stoffelijk nadeel lijden, hetgeen kan geschieden door herstel van de schade of vergoeding hiervan, Indien herstel mogelijk is, verdient deze vorm van goedmaken de voorkeur.-

Wanneer de begrooting der schade wordt opgedragen aan een commissie, dan wordt dit voorschrift gegeven in aansluiting op het vermelde in het rapport van de Commissie tot voorlichting der Inlandsche bevolking in zake de assaineering ter hoofdplaats Jogjakarta dd.13 Mei 1930 (blz.7). Het voorschrift sluit bovendien aan op art.4 der pranatan in Rijksblad Djokjakarta 1923 No.14 Rijksblad Pakoe-Alaman 1923 No.4.-

In verband met het bovenstaande lijkt het gewenscht, de commissie overeenkomstig bedoelde pranatans samen te stellen.-

De toevoeging "voorzoover de aanspraak op schadevergoeding niet door bestaande verplichtingen is uitgesloten", doelt op, bv. bij uitgifte van grond gestelde, voorwaarden dit onderwerp betreffende.-

Slotbesch

Artikel 8.

Hierin wordt de belofte gegeven, dat rechthebbenden zullen worden gehoord, doch overigens verwezen naar nader door den Rijksbestuurder te geven regelen.-

Het best waren die regelen te ontwerpen door de bovengenoemde commissie van voorlichting, welke bij haar onderzoek reeds mogelijke wijzen van vergoeding of compensatie heeft gepeild en besproken.-

Artikel 9.

Dit artikel spreekt voor zich zelf.-

Artikel 10.

Bevat de sanctie op de overtreding der in de vorige artikelen gestelde normen.-

Artikel 11.

Dit artikel verwijst gemakshalve naar het vorige, zonder dat het de bedoeling is, dat de last tot verwijderen slechts wordt gegeven na een ingesteld strafactie of na veroordeeling. Artikel 10 kan ook gebezigd worden als stok achter de deur, teneinde de verwijdering te bereiken.-

Artikel 12.-

De personen speciaal belast met de opsporing van de overtredingen der bepalingen dezer verordening, moeten dus alsnog door den Rijksbestuuder worden aangewezen.-

Slotbeschouwingen.

1). Overal waar in dit ontwerp staat Rijksbestuurder, zal voor de pranatan van het Pakoe-Alamsche Gebied gelezen moeten worden Hoofd van het Pakoe-Alamsche Huis.-

2). Deze verordening schrijft derhalve nog de volgende nadere voorzieningen door den Rijksbestuurder voor:

a). Benoeming commissie van taxateurs, in overleg met den Gouverneur (art.7).
Voorgesteld wordt een soortgelijke commissie als in art.4 van de pranatan in Rijksblad Djokjakarta 1923 No.14.

b). Vaststelling der regelen door de commissie van taxateurs in acht te nemen bij de begrooting der schade (art.8).
Het ontwerp hiervoor op te stellen door de commissie van voorlichting waarvan de samenstelling o.m. is te vinden in haar rapport van 13 Mei 1930.-

c). Aanwijzing der personen, belast met het toezicht op de naleving der bepalingen der verordening (art.12).-
Dienst belast met het onderhoud enz. der rioleeringswerken.-

3). De datum van in werking treding dezer verordening, moet indien spoed vereischt is, nog worden vermeld.-

4). Aangezien de pranatan in Rijksblad 1923 No.14 van den Rijksbestuurder is uitgegaan, is het gewenscht, dat ook deze verordening van dien hoofdambtenaar uitgaat.-

Jogjakarta, 1 Augustus 1930.-

De Assistent-Resident voor de Wetgeving,

(w.g) A.C. T O B I

Voor eensluidend afschrift:
Het Hoofd der Afdeeling Expeditie,
(w.g) M. Jorise